

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา A Meta-Ethnography Research on Qualitative Research in Social Studies

ปวิญญาพัฒน์ วรพันธ์¹

Pawinyaphat Woraphan¹

Corresponding Author E-mail: pawinyaphat@g.swu.ac.th

Received: 2024-01-20; Revised: 2024-02-07; Accepted: 2024-02-18

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และคุณลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา และ 2) นำเสนอผลการสังเคราะห์รูปแบบการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานโดยมีจำนวนบทความที่นำมาสังเคราะห์จำนวน 10 บทความ ผลการวิจัยพบว่า มีบทความวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาที่ปรากฏในระบบฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ระยะเวลา 6 ปี จำนวน 10 บทความ บทความส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Learning) หรือชุมชนเป็นฐานของการจัดการศึกษา (Community Based Learning) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ สมรรถนะของความเป็นพลเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการความรู้ในท้องถิ่น ด้านการคิดเชิงออกแบบ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดแบบองค์รวม ด้านการคิดเชิงพื้นที่ และสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ ที่มีข้อค้นพบจากการอุปมาว่า “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะทำให้เกิดการพัฒนาความตระหนักและจิตสำนึกต่อท้องถิ่นกับผู้เรียน นอกจากนี้ยังอุปมาจากการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน ว่า ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรใช้เทคนิควิธีการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

คำสำคัญ: การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน, การวิจัยเชิงคุณภาพ, สังคมศึกษา

¹ อาจารย์, ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Lecturer of Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

Abstract

This research aims to: 1) analyze the current condition and research characteristics studied regarding qualitative social studies research, and 2) present the results of a synthesis of research models for Qualitative Social Studies Research analyzed through meta ethnographic method. It is qualitative and was analyzed through meta - ethnographic with a total of 10 research articles, the research results found that are qualitative social studies research that has appeared in the Thai Journal Citation Index (TCI) database system for 6 years, and most of the articles are research related to the active learning management model that emphasizes area-based learning or community-based learning to develop characteristics. Citizenship competencies in various areas, such as local knowledge management, design thinking, systematic thinking, creative thinking, holistic thinking, spatial thinking, and entrepreneurial competency. There is a discovery from the simile that “community-based learning management or as a local learning resource will cause the development of local awareness and consciousness among students. Moreover, it is a metaphor from the synthesis of qualitative social studies research using meta-ethnography that social studies teachers should use teaching techniques that are consistent with the content being taught to create a learning atmosphere for students.

Keywords: A Meta-Ethnography Research, Qualitative Research, Social Studies

บทนำ

สังคมศึกษาเป็นการนำความรู้ทั้งสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์มาศึกษาด้วยการบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพของการเป็นพลเมือง ซึ่งสังคมศึกษาเป็นการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วยกันกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และทางกายภาพ สังคมศึกษา จึงให้ความสำคัญกับเรื่องปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์มาก โดยมุ่งเป้าไปยังการพัฒนาพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามเป็นรายวิชาที่ต้องใช้ทักษะการรวบรวม การวิเคราะห์ข้อมูล การร่วมมือช่วยเหลือกัน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างอนาคต และรักษา ดูแล และปรับปรุง พัฒนา สังคมให้ยั่งยืนได้ (นิตยา ปิณฑานนท์. 2564: 7 - 16; Kochhar. 1984; เยาวภา ประคองศิลป์. 2549) โดยการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำเป็นต้องฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ได้ ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญ เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงเหตุและผลที่เกิดจากข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคต เพื่อการปรับตัวที่ถูกต้องและเหมาะสม การคิดวิเคราะห์ทางสังคมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จำเป็นต้องเกิดจากข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำมาประมวลผลในการคิดวิเคราะห์ให้ตรงหรือใกล้เคียงความเป็นจริงที่เป็นหรือน่าจะเป็น และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งการคิดวิเคราะห์ทางสังคมศึกษานี้แตกต่างจากการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นเหตุเป็นผลสามารถพิสูจน์ได้อย่างตรงไปตรงมา การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้สอนต้องนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนและควรต่อยอดองค์ความรู้ แก้ไขปรับเปลี่ยน พัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยการวิจัยและการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา (ชนันภรณ์ อารีกุล. 2561ข)

การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ทั้งจากการนำกระบวนการวิจัยและการนำผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยไว้ในมาตรา 24(5) ซึ่งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ได้ โดยผู้เรียนสามารถใช้การวิจัยเพื่อศึกษาเรื่องที่สนใจและต้องการหาความรู้

ใหม่หรือต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การวิจัยจึงสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งช่วยในการฝึกกระบวนการคิด การจัดการหาเหตุผลมาใช้ในการตอบปัญหา และสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตตนเองได้ ในส่วนของผู้สอนและสถานศึกษานั้น ได้กล่าวถึงไว้ในมาตรา 30 ว่า ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยผู้สอนนั้น นอกจากมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังต้องใช้การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและ/หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยให้เป็นกระบวนการเดียวกันได้ นอกจากนี้ ในมาตรา 48 ซึ่งระบุให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องทำวิจัยเชิงประเมินสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการตัดสินใจ การจัดทำนโยบายและแผนตามพันธกิจของสถานศึกษาต่อไป การวิจัยจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำการวิจัยมาใช้ในการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำในการสร้างภูมิปัญญาและการเรียนรู้ได้ (กรมวิชาการ. 2545: 9 - 11)

นอกจากนี้จากกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่กำหนดให้บัณฑิตต้องมีผลงานตีพิมพ์หรือบทความวิจัย รวมทั้งการทำวิทยานิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ เพื่อยืนยันการศึกษา ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2565 (ราชกิจจานุเบกษา. 2565) ที่กำหนดให้หลักสูตรที่มีการเน้นการเรียนรู้การทํารวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชานั้น หรือก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ทั้งในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ซึ่งมีผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการคิดในด้านต่าง ๆ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นต่าง ๆ เป็นจำนวนมากและได้เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี งานวิจัยเหล่านี้ล้วนแล้วมีความสำคัญต่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษาเป็นอย่างมาก หากมีการรวบรวมศึกษาและประมวลผลแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อครู ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดที่อยู่ในวิธีการสอน เทคนิคและกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาของครูที่มีประสิทธิภาพ จากเหตุผลที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวกับสังคมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ที่มีอยู่กระจัดกระจายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยที่นับวันจะเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปีอย่างมีระบบ แต่ขณะเดียวกันงานวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวกับสังคมศึกษาเชิงคุณภาพกลับมีไม่มาก นอกจากนี้ งานวิจัยทางการศึกษาโดยเฉพาะสังคมศึกษาส่วนใหญ่ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เป็นการนำปัญหาในชั้นเรียน มาวิเคราะห์ จากนั้นใช้แนวคิด ทฤษฎีและประสบการณ์ การปฏิบัติงานที่ผ่านมาเสาะหาข้อมูล นวัตกรรมและวิธีการที่คาดว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ แล้วนำนวัตกรรมหรือวิธีการดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่เกี่ยวข้องปัญหานั้น ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยเชิงวิชาการซึ่งมุ่งศึกษาทฤษฎีหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างองค์ความรู้ หรือข้อความรู้ทั่วไปซึ่งสามารถสรุปอ้างอิงในประชากรระดับกว้างได้มากกว่าการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ฉะนั้นแล้วงานวิจัยทางสังคมศึกษาส่วนใหญ่ จึงเป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (ชนันภรณ์ อารีกุล. 2561ก; เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ, ลัดดา ศิลาน้อย, และประกฤษติยา ทักษิณ. 2554)

อย่างไรก็ตามการสังเคราะห์การวิจัยด้วยวิธีการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน (Meta-ethnography) เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพวิธีหนึ่งที่ Noblit, & Hare (1988) กล่าวว่า เป็นการวิจัยที่อยู่บนพื้นฐานกระบวนการทัศน์เชิงตีความซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองหรือแนวคิดมากมายของผู้สังเคราะห์จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง โดยสะท้อนในหลาย ๆ วิธีการ นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการแปลความหมายหรือการอธิบายเชิงตีความมากกว่าการนำเนื้อหามารวมกันเพียงอย่างเดียว หรือการวิเคราะห์โดยพยายามให้เห็นถึงกระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากกรณีศึกษาหลาย ๆ งานวิจัย ดังนั้นจึงเป็นวิธีการที่ต้องการความเข้าใจถึงธรรมชาติของการเปรียบเทียบและการแปลความหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงตีความ โดยพยายามคงลักษณะเฉพาะและองค์รวมของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ขณะที่ทำการแปลความหมายจากงานวิจัยหนึ่งจากกรอบของอีกงานวิจัยหนึ่งการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานมีจุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ เพื่อทบทวนวรรณกรรมในเชิงแปลความได้มากขึ้น ประการที่สอง คือ เพื่อตรวจสอบอย่างวิพากษ์ของคำอธิบายหลายๆ แบบของเหตุการณ์ สถานการณ์ และข้อมูลอื่น ๆ ประการที่สาม คือ เพื่อเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบของงานวิจัยแต่ละเรื่องที่น่าไปสู่ข้อสรุปรวมจากงานวิจัย

ประการที่สี่ คือ เพื่อเปรียบเทียบงานวิจัยของนักวิจัยกับงานวิจัยของผู้อื่น ประการสุดท้าย คือ เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา (Noblit, & Hare. 1988; รัตนะ บัวสนธ์. 2552)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของสังคมศึกษา ซึ่งหากได้ศึกษารูปแบบการวิจัยในเชิงคุณภาพในศาสตร์ทางสังคมศึกษา ก็จะมีส่วนช่วยเอื้อประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบของการวิจัยการเรียนการสอนทางการศึกษา โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษาในมีขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของรายวิชาสังคมศึกษา ที่มุ่งพัฒนามนุษย์ให้เข้าใจโลกทั้งในบริบททางธรรมชาติ สังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการมุ่งสู่การเป็นพลเมือง ซึ่งจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยพบว่า มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาจำนวนมาก แต่ขณะเดียวกันงานวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวกับสังคมศึกษาเชิงคุณภาพกลับมีไม่มาก โดยยังไม่มีงานวิจัยทางการศึกษาโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษามาทำการสังเคราะห์ หรือการศึกษาในเชิงกว้างมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การสังเคราะห์งานวิจัยมี 2 ประเภท ตามที่อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมา (2531: 1- 8) ได้แบ่งไว้ คือ 1) การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ หรือเรียกว่า การสังเคราะห์เชิงคุณภาพ และ 2) การสังเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งทำให้ในการสังเคราะห์การวิจัย (Research Synthesis) นั้น เป็นวิธีการวิจัยที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อตอบปัญหาวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเป็นการนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาสรุปให้ได้เป็นคำตอบที่เป็นข้อสรุปการวิจัยที่ต้องการ ทำให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึก เกินกว่าระดับความรู้ความเข้าใจที่นักวิจัยจะได้ จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง โดยอาศัยเทคนิควิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่เรียกว่า “การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน” (Meta-ethnography) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่นักวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ ต่อการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง (พรณิส สุดโต, สิริวัฒน์ ศรีเครือดง, และวิชชุดา ฐิติโชติรัตน. 2563) อีกทั้งเป็นวิธีการใหม่ที่ยังไม่มีการใช้ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา เพื่อจะได้ใช้ข้อค้นพบจากงานวิจัยและทำให้เห็นภาพรวมของความรู้และผลสังเคราะห์ของการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา ทั้งในด้านปัญหาและความสำคัญของการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีวิทยาการวิจัย ผลการวิจัย ให้เกิดประโยชน์ในด้านองค์ความรู้ และเอื้อประโยชน์ให้ผู้วิจัยอื่น ๆ สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการวิจัยทางสังคมศึกษาเพิ่มเติมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา
2. เพื่อนำเสนอผลการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานจัดเป็นนวัตกรรมทางการวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่งที่มีการประยุกต์หลักการวิเคราะห์อภิมานให้เป็นประโยชน์ในการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542) เป็นวิธีการศึกษาปรากฏการณ์ในงานวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลายโดยผ่านการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและเกี่ยวข้องกับการแปลความหมาย (Hess. 2000) การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาหรือแบบดั้งเดิมมีจุดอ่อนตรงที่เป็นวิธีการที่ไม่มีระบบ มีความเป็นอัตนัยสูง ทำให้ได้ผลการสังเคราะห์ที่ไม่ชัดเจน และที่สำคัญ คือ ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้มีความแตกต่างกันตามความสามารถและประสบการณ์ของนักวิจัยที่ทำการสังเคราะห์ ดังนั้น การจะทำการสังเคราะห์ซ้ำ เพื่อให้ได้ผลการสังเคราะห์เหมือนเดิมจึงเป็นเรื่องยาก และผู้สังเคราะห์มักจะเลือกเฉพาะตอนหรือส่วนที่สนใจเพื่อนำมาสังเคราะห์ จึงทำให้การสังเคราะห์มักจะไม่ครอบคลุมงานวิจัยทั้งหมดที่นำมาสังเคราะห์ เพราะฉะนั้น จากข้อบกพร่องดังกล่าวจึงนำมาสู่การพัฒนาวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพขึ้นใหม่ที่เรียกว่า “การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน”

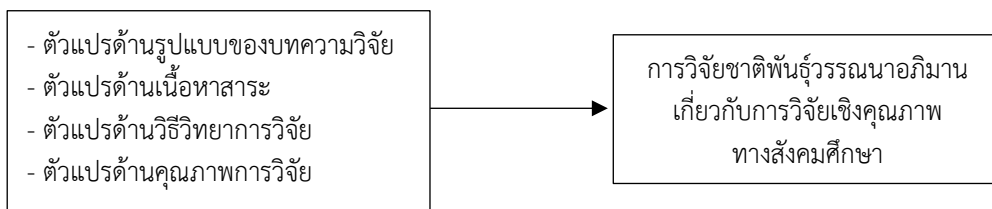
การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเป็นการวิเคราะห์โดยพยายามให้เห็นถึงกระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากกรณีศึกษาหลาย ๆ งานวิจัย ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ต้องการความเข้าใจถึงธรรมชาติของการเปรียบเทียบ (Comparison) และการแปลความ (Interpretation) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเป็นการสังเคราะห์การวิจัยเชิงตีความ (Interpretative Research) โดยพยายามคงลักษณะเฉพาะ (Uniqueness) และองค์รวม (Holism) ของงานวิจัยเชิงคุณภาพขณะที่ทำการแปลความหมายจากงานวิจัยหนึ่งจากกรอบของอีกงานวิจัยหนึ่ง กล่าวคือ ในขณะที่ผู้สังเคราะห์นำ

งานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาทำการสังเคราะห์เพื่อหลอมรวมเป็นงานวิจัยหนึ่งเรื่อง ผลที่ได้จากการสังเคราะห์ซึ่งนอกจากจะได้สาระที่เหมือนเดิมจากงานวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์แล้ว ที่สำคัญคือทำให้เห็นถึงภาพรวมของงานวิจัยที่มีลักษณะเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบมากขึ้น (Noblit, & Hare. 1988; ชนันภรณ์ อารีกุล. 2550)

Noblit, & Hare (1988) กล่าวว่า การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาภิธานเป็นระเบียบวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำเอาข้อค้นพบของงานวิจัยแต่ละเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาสังเคราะห์ทำการแปลความหมาย ลักษณะที่สำคัญของการวิจัยดังกล่าวจึงเป็นการวิจัยที่อยู่บนพื้นฐานกระบวนทัศน์เชิงตีความซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองหรือแนวคิดหลากหลายของผู้สังเคราะห์จากงานวิจัยแต่ละเรื่องโดยสะท้อนในหลาย ๆ วิธีการ ที่สำคัญยังเป็นวิธีการที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการแปลความหมายหรือการอธิบายเชิงตีความมากกว่าการนำเนื้อหามารวมกันเพียงอย่างเดียว (Aggregative) ดังเช่น การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาหรือแบบดั้งเดิม เพราะฉะนั้นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาภิธานจึงเป็นการสังเคราะห์ที่มุ่งเน้นการหาความหมายจากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อค้นพบ และความเข้าใจที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยมีการแบ่งประเภทของการแปลความหมายของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาภิธาน ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การแปลความเทียบกลับไปกลับมา (reciprocal translations) เป็นวิธีการที่ใช้กับการศึกษาที่เป็นการวิเคราะห์ถึงงานวิจัยที่มีผลการวิจัยสอดคล้องกัน จึงเป็นการนำงานวิจัยเรื่องหนึ่งไปแปลความในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่เปรียบเทียบกันได้อย่างตรงไปตรงมา
2. การแปลความเชิงหักล้าง (refutational synthesis) เป็นวิธีการที่ใช้กับการศึกษาที่มีข้อสรุปที่ต่างกันเกี่ยวกับข้อโต้แย้งในเรื่องเดียวกัน จึงเป็นการนำงานวิจัยเรื่องหนึ่งไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง นั่นคือ เป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อค้นพบที่มีลักษณะตรงข้ามกัน
3. การแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้ง (lines-of-argument synthesis) เป็นวิธีการศึกษาที่นำงานวิจัยทุกเรื่องมาโยงเป็นข้อถกเถียงเพื่อนำมาสู่ข้อสรุปใดข้อสรุปหนึ่ง นั่นคือเป็นการสังเคราะห์เพื่อสรุปอ้างอิงไปถึงภาพรวมทั้งหมด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาภิธาน (Meta-ethnography) ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 7 ขั้นตอน (Noblit & Hare. 1988: 26 - 29; นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 120 - 121) โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา ผู้วิจัยใช้การศึกษาในขั้นตอนที่ 1 - 4 ของการวิจัยการศึกษาตามแนวทางของ (Noblit, & Hare. 1988: 26 - 29) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเริ่มต้น ศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์ โดยขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย

1. การศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา เป็น

งานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา การวัดประเมินผล สื่อ และ แหล่งเรียนรู้ทางสังคมศึกษา ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่นับรวมงานวิจัยที่กระทำการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา โดย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre: TCI) ระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม 2561 ถึงเดือนธันวาคม 2566 มีทั้งหมด 10 บทความ โดย ไม่นับงานวิจัยเชิงปริมาณ งานวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยเชิงสำรวจ และงานวิจัยแบบผสมผสาน เนื่องจากผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ เฉพาะบทความวิจัยที่ดำเนินการวิจัยเฉพาะวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างเดียวนั้น และไม่รวมงานวิจัยที่ตีพิมพ์ใน ฐานการเผยแพร่บทความวิจัยบนฐานข้อมูลระดับนานาชาติ เช่น ERIC หรือ SCOPUS รวมถึงไม่นับรวมบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ ในเอกสารรวบรวมบทความการประชุมวิชาการทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ทั้งนี้ผู้วิจัยสืบค้นจากฐานศูนย์ดัชนีการ อ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre: TCI) ผ่าน Google Scholar โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ 1) คำสืบค้นคือ “สังคมศึกษา” หรือคำว่า “การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา” หรือคำค้นหา “สังคมศึกษา การวิจัยเชิง คุณภาพ” 2) ช่วงเวลา พ.ศ. 2561 – 2566 จากนั้นสำรวจความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาภายในบทความวิจัย พบจำนวน บทความวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 10 เรื่อง

2. ศึกษาวิธีการวิจัยที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบ “การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน” จากตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. นำผลการวิเคราะห์จากข้อ 1 และข้อ 2 มาทำการสังเคราะห์สรุปเป็นกรอบแนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนตัดสินใจเลือกงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ โดยสืบค้นและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ ในการสังเคราะห์ มีขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย

1. สืบค้นรายชื่องานวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิง วารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre: TCI) ระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม 2560 ถึงเดือนธันวาคม 2566 มีทั้งหมด 10 บทความ โดยไม่นับงานวิจัยเชิงปริมาณ งานวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยเชิงสำรวจ และงานวิจัยแบบผสมผสาน

2. รวบรวมงานวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการสังเคราะห์ซึ่งได้จากการสำรวจในข้อ 1

3. ตัดสินใจเลือกงานวิจัยที่มีประเด็นที่ควรค่าแก่การศึกษาและตีความ เพื่อนำมาใช้ในการสังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นอ่านงานวิจัย ผู้วิจัยทำการอ่าน สร้างความเข้าใจในสาระสำคัญและเนื้อหาโดยรวมของบทความวิจัย ที่นำมาสังเคราะห์ และทำการขีดเส้นหรือเน้นข้อความที่สำคัญในเนื้อหาที่สำคัญของบทความ ทำการอ่านซ้ำ ทุกบทความ โดย จะไม่ทำการตีความใด ๆ แล้วนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสังเคราะห์การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นกำหนดกรอบแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ในขั้นนี้ผู้วิจัยทำ การอ่านซ้ำ ๆ ในเนื้อหาของบทความวิจัยอย่างละเอียดเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระของบทความวิจัยทั้งหมด และ กำหนดกรอบแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์โดยผู้วิจัยทำการกำหนดกรอบแสดงความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างบทความวิจัยแต่ละเรื่องที่นำมาสังเคราะห์ โดยจับประเด็นจากข้อค้นพบของงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัยและแนวคิดการวิจัย แสดงความเกี่ยวข้องระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่อง โดยจับประเด็นหลัก วิธีการ ผลการวิจัย จาก งานวิจัยแต่ละเรื่องมาเทียบเคียงกัน นอกจากนี้ยังอาจพิจารณาจากประโยค เพื่อหาความหมายที่เปรียบเทียบกัน รวมทั้งจัดทำ ตารางแสดงความเกี่ยวข้องของงานวิจัย

ซึ่งจากขั้นตอนที่ 1 - 4 นั้นผู้วิจัยสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา โดยใช้แบบสังเคราะห์การวิจัย ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัย ด้านการพิมพ์และผู้วิจัย ด้านวิธีวิทยา การวิจัย และด้านเนื้อหาสาระการวิจัยทางสังคมศึกษา จำนวน 15 ข้อ และคู่มือลงรหัส (Code Book)

ต่อมาในการศึกษา 2) เพื่อนำเสนอผลการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณนา อภิมานผู้วิจัยใช้การศึกษาในขั้นตอนที่ 5 - 7 ของการวิจัยการศึกษาตามแนวทางของ (Noblit, & Hare. 1988: 26 - 29) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นแปลความหมาย หรือตีความเทียบเคียงระหว่างงานวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบทความ วิจัย วิเคราะห์องค์ประกอบของงานวิจัยตามหลักวิชาการวิจัยที่ดีมีคุณภาพ สรุปข้อค้นพบจากงานวิจัย ข้อเสนอแนะ เชิงนโยบาย แปลความหมายเทียบเคียงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยผู้วิจัยนำผลการวิจัยแต่ละเรื่องมาทำการแปล ความหมายเทียบเคียงกันระหว่างงานวิจัยตามกรอบแนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัย โดยทำการแปลความหมายใน 2 ลักษณะ จาก 3 ลักษณะ คือ

1. การแปลความเชิงหักล้าง (refutational synthesis) ในกรณีที่ผลการวิจัยขัดแย้งกัน เป็นรูปแบบเฉพาะตัวสำหรับการให้เหตุผลตีความปรากฏการณ์ การหักล้างโดยความหมายคือ 'การโจมตี' ต่อผู้กับการให้เหตุผลตีความแบบอื่น ๆ ซึ่งมีเหตุผลน่าเชื่อถือ ยอมรับได้มากนักน้อยเพียงใดก็ได้จากความสามารถในการวิจารณ์ข้อโต้แย้งข้อค้นพบเดิมที่มีอยู่ได้อย่างชัดเจน ซึ่งอำนาจการใช้เหตุผลเชิงหักล้างเป็นศักยภาพสำคัญของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงสติปัญญาและความสามารถทางวาทกรรม (Discourse) เป็นตัวแทนถึงระบบความเชื่อและวิธีการที่บุคคลใช้ได้แย้งสิ่งต่าง ๆ ที่พบ และสามารถบอกถึงความมีนัยสำคัญของสิ่งที่ค้นพบอีกด้วย ทำให้สิ่งที่ค้นพบมีความหมายมากขึ้นและมีอิสระในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะปรากฏการณ์ทางสังคม

2. การแปลความการสังเคราะห์การโต้แย้ง (Line-of-Argument Translations) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างข้อสรุปที่เป็นภาพรวม (Whole) ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา เช่น สังคม องค์กร วัฒนธรรม โดยอาศัยการเลือกศึกษาสังเคราะห์จากบางส่วนของงานวิจัยและใช้เป็นแนวทางไปสู่การสรุปอ้างอิงผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาในปัญหาเดียวกัน ซึ่งลักษณะแนวความคิดคล้ายกับการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งความสนใจไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานราก Grounded Theory (Urquhart, 2013)

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นสังเคราะห์การแปลความหมาย โดยผู้วิจัยนำผลการแปลความหมายเทียบเคียงกันมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่เป็นภาพรวมของงานวิจัยทุกเรื่องเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นสรุปและรายงานผลการสังเคราะห์ โดยผู้วิจัยดำเนินการสรุปและเขียนรายงานการวิจัยผ่านกระบวนการตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องและการวิเคราะห์ความโยงใยของปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน โดยใช้หลักฐานสนับสนุนข้อค้นพบของงานวิจัย

ซึ่งจากขั้นตอนที่ 5 - 7 นั้นผู้วิจัยสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา โดยการวิเคราะห์ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านเนื้อหาสาระการวิจัยทางสังคมศึกษาในลักษณะของการจัดหมวดหมู่ สรุปประเด็นหลักหรืออุปลักษณ์ (Metaphor) และแปลความหมายตามหลักการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณา

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และคุณลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา จากการวิจัยพบว่า มีบทความวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาที่ปรากฏในระบบฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre: TCI) ระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม 2561 ถึงเดือนธันวาคม 2566 มีทั้งหมด 10 บทความ โดยไม่แน้งงานวิจัยเชิงปริมาณ งานวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยเชิงสำรวจ งานวิจัยแบบผสมผสาน หรืองานวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีการศึกษาในรายด้าน ดังนี้

ด้านการพิมพ์ พบว่า บทความวิจัยส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ตีพิมพ์บทความจำนวน 2 รายชื่อ/บทความมากที่สุด รองลงมาเป็นจำนวน 4 รายชื่อ/บทความ และ 1 กับ 3 รายชื่อ/บทความ และส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2565, 2564, 2566, 2563 และ 2561 ตามลำดับ

ด้านเนื้อหาสาระ พบว่า ผู้วิจัยมีการดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา การวัดประเมินผล สื่อ และแหล่งเรียนรู้ทางสังคมศึกษา ดังนี้

1) ด้านการบูรณาการเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาจำนวน 1 บทความ

2) ด้านแนวทางและ/หรือการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา จำนวน 9 บทความ

ด้านวิธีการวิจัย พบว่า บทความวิจัยส่วนใหญ่มีการระบุ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ส่วนใหญ่เป็นครู นักการศึกษา อาจารย์ ผู้นำชุมชน และนักเรียน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นวิธีการในการได้มาซึ่งข้อมูล และมีกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์ แนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ และใช้การพรรณนาวิเคราะห์ในการเขียนการวิจัย

โดยการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของบทความวิจัยภายนอก (external criticism) พบว่า บทความวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้ง 10 เรื่อง มีการจัดพิมพ์โดยใช้ตัวอักษรที่มีขนาดอ่านง่าย ลักษณะอักษรเป็นไปตามมาตรฐานของวารสารในระบบฐาน TCI มีเนื้อหาสาระที่เป็นไปตามหัวข้อบทความวิจัย ส่วนการวิจัยบทความวิจัยภายใน (internal criticism) พบว่า บทความส่วนใหญ่ตีพิมพ์บนวารสารในระบบฐาน TCI Tier 1 จำนวน 3 บทความ และเป็นบทความในระบบฐาน TCI Tier 2

จำนวน 7 บทความ นักวิจัยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา/นิสิตในระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 7 บทความ และเป็นคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษาจำนวน 3 บทความ ในเนื้อหาภายในส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัยที่เน้นไปด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางสังคมศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน ประเพณี และวัฒนธรรม มีการนำเสนอให้เห็นสภาพข้อมูล และองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีการอภิปรายผลการวิจัยที่นำไปสู่การสรุปอย่างมีความน่าเชื่อถือ มีการนำเสนออย่างเป็นระบบ นำข้อมูลที่ได้จากแนวคิดทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการสังเคราะห์ผลการวิจัย และมีประโยชน์ในทางวิชาการด้านสังคมศึกษา ในการพัฒนาการเรียนการสอนของผู้สอนได้

2. การนำเสนอผลการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณาภิธาน จากการวิจัยพบว่า

บทความวิจัยด้านแนวทางและ/หรือการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา จำนวน 10 บทความนั้น เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Learning) หรือชุมชนเป็นฐานของการจัดการศึกษา (Community Based Learning) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ สมรรถนะของความเป็นพลเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการความรู้ในท้องถิ่น ด้านการคิดเชิงออกแบบ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดแบบองค์รวม ด้านการคิดเชิงพื้นที่ และสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ

ส่วนบทความวิจัยด้านการบูรณาการเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาจำนวน 4 บทความนั้น จะเป็นในการนำเสนอการนำประเพณี วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่นมาสู่การจัดการบูรณาการเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา โดยนำไปสู่การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา และบทความวิจัยด้านสภาพการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา เป็นการกล่าวถึงสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในท้องถิ่น ที่มีความสนใจในด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลของครูสังคมศึกษาหรือครูผู้สอนในโรงเรียน รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่วนบทความวิจัยด้านการสังเคราะห์งานวิจัยทางนวัตกรรมการสอนสังคมศึกษา เป็นการศึกษาค้นคว้าถึงคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา ที่เน้นไปที่ระดับประถมศึกษา โดยเสนอเป็นตารางการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาในการแปลความหมายกลับไปกลับมา

ประเด็นอุปมาจากบทความวิจัยเรื่อง							สรุปประเด็นอุปมา
1	4	6	7	8	9	10	
ครูสังคมศึกษา ควรมีการจัด บรรยากาศที่มี สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ ทางสังคมที่ดี บูรณาการกับ สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และท้องถิ่น	การใช้ชุมชน ของตนเป็น แหล่งเรียนรู้ ทาง วัฒนธรรม และ ประยุกต์ใช้ วัฒนธรรม ในเชิง สร้างสรรค์ และเกิด ประโยชน์	การจัดการ เรียนรู้โดยใช้ ท้องถิ่นเป็นฐาน ผู้เรียนได้ลงไป ในสถานที่จริง และลงมือ ปฏิบัติจะ ส่งเสริมให้เกิด การตระหนักใน ท้องถิ่น และ การมีส่วนร่วม ในการดูแล ท้องถิ่น	ครูสังคม ศึกษาต้อง เป็นผู้รู้จัก พื้นที่ท้องถิ่น ประสาน ความร่วมมือ ในชุมชน ต้องจัดหา แหล่งเรียนรู้ และต้อง สร้างการ เรียนรู้ที่เป็น ธรรมชาติ	การใช้แหล่ง เรียนรู้ใน ท้องถิ่นที่ หลากหลาย เข้ามาเป็น ตัวกระตุ้น การเรียนรู้ ให้กับผู้เรียน จะก่อให้เกิด การพัฒนา การเรียนรู้ อย่างเป็น รูปธรรมทาง ความคิด	การเรียนรู้ ควรเริ่ม จากสิ่งที่ ใกล้ตัว และตาม ความ สนใจของ ผู้เรียน โดยเฉพาะ แหล่ง เรียนรู้จริง ในท้องถิ่น	การเรียนรู้ ตามสภาพ จริงจะ ส่งผลให้ นักเรียน เกิดการ พัฒนาใน เชิง สมรรถนะ ของตนเอง	การจัดการ เรียนรู้โดยใช้ ชุมชนเป็นฐาน หรือเป็นแหล่ง เรียนรู้ใน ท้องถิ่น จะทำ ให้เกิดการ พัฒนาความ ตระหนักและ จิตสำนึกต่อ ท้องถิ่นกับ ผู้เรียน

จากตารางที่ 1 พบว่า การสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาในการแปลความหมายกลับไปกลับมา โดยผู้วิจัยได้นำความหมายของการการแปลความหมายกลับไปกลับมาของงานวิจัยเรื่องที่ 1 กับงานวิจัยเรื่องที่ 4, 6, 7, 8, 9 และ 10 พิจารณาเปรียบเทียบอุปมาจากงานวิจัยเรื่องที่ 4 กับเรื่องที่ 1, 6, 7, 8, 9 และ 10 ทำจนครบการหมดทุกชุดของการเปรียบเทียบ พบว่า ประเด็นอุปมาจากการวิจัยทุกเรื่องตามตารางข้างต้นสามารถกลมกลืนเข้ากันได้ ผู้วิจัยจึงสร้างอุปมาข้อสรุปขึ้นมาใหม่ว่า “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะทำให้เกิดการพัฒนาความตระหนักและจิตสำนึกต่อท้องถิ่นกับผู้เรียน”

ประเด็นต่อมาจากบทความวิจัยส่วนใหญ่ ยังมีการนำเสนอในเรื่องการพัฒนานวัตกรรมแหล่งเรียนรู้ทางสังคมศึกษาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่หลากหลาย โดยเฉพาะบทบาทของครูผู้สอนสังคมศึกษาที่เน้นไปที่การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งเมื่อผู้วิจัยศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันของทัศนะของผู้เขียนบทความวิจัยที่สะท้อนผ่านเนื้อหาในบทความวิจัยในเรื่องบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การสังเคราะห์การวิจัยเชิงหักล้างเพื่อหาความต่าง (Refutational Synthesis) เพื่อสำรวจและอธิบายหาข้อสรุปของความแตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาในการแปลความหมายเชิงหักล้าง

ประเด็นอุปมาจากบทความวิจัยเรื่องที่					สรุปประเด็นอุปมา
2	3	4	5	10	
ครูควรวางบทบาทในการสนทนาให้อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับนักเรียนเพื่อท้าทายประลองความคิด	บางเรื่องรู้สึกเฉย ๆ บางเรื่องก็น่าเบื่อ บางเรื่องครูก็สอนให้คิด แต่ส่วนใหญ่ให้จำมากกว่า	การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เกิดการเรียนรู้และกระบวนการคิด การร่วมมือ การปฏิสัมพันธ์	การถกเถียงนิยามและความหมาย... อาจไม่นำไปสู่การตระหนักรู้ แต่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้นั้นมาจากประสบการณ์	การที่ครูผู้สอนตั้งคำถาม แต่ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้มาเชื่อมโยงประเด็นปัญหาได้ ครูจึงควรใช้การอธิบายแทนการตั้งคำถาม กลับเพื่อลดอคติในการเรียน	ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรใช้เทคนิควิธีการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

จากตารางที่ 2 ว่า การอุปมาจากงานวิจัยเรื่องที่ 2 กับเรื่องที่ 4 นั้นสอดคล้องกัน แต่มีแนวโน้มขัดแย้งกับประเด็นอุปมาจากงานวิจัยเรื่องที่ 3, 5 และ 10 โดยงานวิจัยเรื่องที่ 2 และ 4 เน้นไปที่การพัฒนาการคิดด้วยการตั้งคำถามและการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน แต่งานวิจัยเรื่องที่ 3, 5 และ 10 เน้นไปที่ทัศนะของผู้เรียนและผู้สอนในการสอนที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน และมีความหมายในเชิงลบต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นแล้ว ผู้วิจัยจึงสร้างประเด็นอุปมาขึ้นมาใหม่ คือ “ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรใช้เทคนิควิธีการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน”

อภิปรายผล

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และคุณลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษา จากการวิจัยพบว่า มีจำนวนบทความวิจัยในเชิงคุณภาพจำนวนน้อยที่ต่ำกว่า 20 บทความในช่วงระยะเวลา 6 ปี และส่วนใหญ่ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพไปที่การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา ตามที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2556) ได้กล่าวว่า เป็นการศึกษารากฐานการค้นพบทางการศึกษา ภายใต้สภาพการณ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตามปกติ โดยนักวิจัยเข้าไปอาศัยอยู่ร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในสภาพการณ์ทางการศึกษา แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการศึกษาอย่างลุ่มลึกรอบด้านด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ระดับลึก เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวจากพื้นฐานการให้ความหมายของบุคคลที่เป็นคนในสถานการณ์ทางการศึกษา ตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสามารถให้ครูสังคมศึกษา สามารถทำการวิจัยในการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพและประวัติชีวิตหรือการวิเคราะห์บทบาทของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการศึกษารายกรณี การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาขนาดเล็กกับกลุ่มเด็กที่ไม่รับผิดชอบการเรียนหรือกลุ่มเด็กที่ไม่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายภายในชั้นเรียนหรือในโรงเรียน หรือกลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากระเบียบแบบแผนปฏิบัติของห้องเรียน โรงเรียน การศึกษาห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่งในลักษณะที่เป็นสังคมขนาดเล็ก การศึกษาโรงเรียนหรือเขตการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของชุมชนซึ่งทำหน้าที่สนองตอบความต้องการของชุมชน การศึกษาชุมชนขนาดเล็ก ๆ หรือกลุ่มสังคมย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนหรือระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน และ/หรือการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบและสร้างแนวคิดทฤษฎีของประเด็น โดยเฉพาะครูสังคมศึกษา จึงต้องทำการสนใจในประเด็นต่าง ๆ ตั้งแต่ระบบโลก ภูมิภาค ประเทศ ชุมชน ครอบครัว และตนเอง เพราะการเปลี่ยนแปลงในสังคมมีผลให้วิชาสังคมศึกษาเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ นักสังคมศึกษา (Social studies educator) จึงต้องติดตามและวิเคราะห์สภาพสังคมตลอดเวลา เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมในปัจจุบัน และสร้างความพร้อมให้กับพลเมืองในการที่จะปรับตัวและดำเนินชีวิตในอนาคต สอดคล้องกับการศึกษาของ ชนินทรณ์ อารีกุล (2561ก) ที่กล่าวว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมต้องมีลักษณะของการเป็นครูนักวิจัย (teacher researcher) โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการวิจัยในลักษณะนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องดำเนินการวิจัยโดยแทรกไว้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสำคัญที่นำเสนอ ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หลักการและรูปแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

การนำเสนอผลการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน จากการวิจัยพบว่า บทความวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีฐานคิดในแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) และฐานคิดในแนวชาติพันธุ์วรรณา (Ethnology) กล่าวคือ ผู้วิจัยส่วนใหญ่มีการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล ผู้คน สังคมชุมชน รวมไปถึงกิจกรรมของชุมชน ที่มีอัตลักษณ์ มีเอกลักษณ์ หรือสถานที่ที่สร้างความสำคัญหรือเป็นแหล่งในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมให้แก่ชุมชน นำมาสู่การพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางสังคมศึกษา ซึ่งบางบทความวิจัยซึ่งเป็นคุณครูในพื้นที่ และเป็นผู้คนในชุมชนนั้น ๆ ได้พรรณนาให้เห็นถึงพฤติกรรม ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติของชุมชน อันเป็นผลมาจากพฤติกรรมของคนในกลุ่มนั้น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ งามพิศ สัตย์สรวง (2558) ที่กล่าวว่า นักวิจัยเชิงมานุษยวิทยาหรือชาติพันธุ์วรรณามักเป็นคน ๆ เดียวกันในพื้นที่นั้น ๆ นอกจากนี้จากการสังเคราะห์บทความจะเห็นว่า ผู้วิจัยใช้กระบวนการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้ให้ข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและวิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งสอดคล้องกับ Patton (1990) กล่าวว่า การจะศึกษาให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพทางชาติพันธุ์วรรณาอย่างเข้มข้น ผู้ศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งในการฝังตัว (immerse) เข้าไปในวัฒนธรรมนั้น ๆ นอกจากนี้การที่ผู้วิจัยที่ทำการศึกษามุ่งความวิจัยได้สะท้อนให้เห็นจากวิธีวิทยาการวิจัย หรือแนวทางการวิจัยว่า ได้มีการเน้นไปที่การสัมภาษณ์คนในชุมชน โดยมีเครื่องมือที่ใช้การวิจัย คือ แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้างนั้น ก็เป็นการกระบวนการหนึ่งในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในแนวปรากฏการณ์วิทยาที่เน้นไปที่ การได้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ในการพัฒนาบทเรียนจากประสบการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ไว้ ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษา โดยใช้วิธีวิทยาของการศึกษาแนวปรากฏการณ์วิทยาแนวการสืบค้นด้วยตนเอง (Heuristic Phenomenology) ซึ่งเป็นการศึกษาในปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ หรือวิธีการ กระบวนการที่อธิบายว่า ทำไมมนุษย์จึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น หรือทำไมจึงเกิดปัญหาเช่นนี้ ผู้เรียนอาจได้ใช้วิธีการดังกล่าวในการสัมภาษณ์คนในครอบครัว คนในชุมชน ประชาชนชุมชน เพื่อได้เข้าใจที่มา

ทางประวัติศาสตร์ของตนเองในการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Becker (1991) และ Moustakas, C. (1990) ที่ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาแนวปรากฏการณ์วิทยาว่า เป็นการค้นหาความหมาย การทำความเข้าใจประสบการณ์ แนวคิด และความเข้าใจของบุคคลผ่านการหยั่งรู้และการสะท้อนคิดพิจารณาในปรากฏการณ์ สถานการณ์ และบุคคลอย่างนุ่มลึก ซึ่งการที่บทความวิจัยทางสังคมศึกษาบางส่วนได้นำเสนอประเด็นดังกล่าวนี้ ก็ทำให้เห็นว่า การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา สามารถนำแนวคิดของการวิจัยเชิงคุณภาพในสายสังคมศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกต่อชุมชน สังคม ในฐานะผู้สืบทอดและดำรงไว้ซึ่งเจ้าของทางวัฒนธรรมนั้น ๆ โรงเรียน ครู และการศึกษาก็จะยังประโยชน์ในการต่อยอด รักษา และดำรงซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชนได้ต่อไป

บทความส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Learning) หรือชุมชนเป็นฐานของการจัดการศึกษา (Community Based Learning) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ สมรรถนะของ ความเป็นพลเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการความรู้ในท้องถิ่น ด้านการคิดเชิงออกแบบ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้าน ความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดแบบองค์รวม ด้านการคิดเชิงพื้นที่ และสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ ที่มีข้อค้นพบ จากการอุปมาว่า “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะทำให้เกิดการพัฒนาความ ตระหนักและจิตสำนึกต่อท้องถิ่นกับผู้เรียน” สอดคล้องกับการศึกษาของ วิภาพรพรณ พินลา (2558) ที่ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นต้องมุ่งเน้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนโรงเรียน และ ผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นหลักในการจัดการศึกษา โดยให้มีการสนับสนุน และใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาใน ท้องถิ่น ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้จากการเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น สนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา เพื่อระดมความคิด และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ รวมทั้งสนองความต้องการ และช่วยแก้ปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน และไปเป็นไปที่ ประยูร วงศ์จันทร์ (2555) ได้เสนอว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะการส่งเสริมให้ ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์มากที่สุดช่วยทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการสร้างทักษะทั้ง การความรู้ ความจำ การสังเกต และเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งที่อยู่รอบตัว

อย่างไรก็ตาม การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นบนฐานกระบวนทัศน์ที่ว่า งานเชิงคุณภาพมี จำนวนมากขึ้น แต่ผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงคุณภาพทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์เชิงพื้นที่ และเฉพาะบริบทในแต่ละ แ่งมุมเท่านั้น การทำให้ภาพของงานวิจัยเชิงคุณภาพในแง่มุมต่าง ๆ บริบทที่หลากหลายมารวมกันจะทำให้ผู้วิจัยหรือผู้ศึกษา มองเห็นปรากฏการณ์ที่ศึกษาในภาพรวมได้ดียิ่งขึ้น และจะทำให้งานวิจัยเชิงคุณภาพมีความเข้มแข็งมากขึ้นเช่นกัน (Campbell R., Pound P, Pope C, Britten N, Pill R, Morgan M, & Donovan J. 2003) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีการอุปมา จากการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศึกษาด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน ว่า ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรใช้เทคนิค วิธีการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับ เยาวภา ประครองศิลป์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ผู้สอนสังคมศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะสอนเป็นอย่างดี จนสามารถวิเคราะห์ออกมา เป็นความรู้ในระดับมโนคติ หลักการ หรือทฤษฎีได้ ถ้าผู้ที่เป็นครูไม่เกิดการเรียนรู้ในระดับดังกล่าวนี้ก็จะเป็นการเรียนรู้ เพียงแต่ระดับความรู้ความจำ รู้ในข้อมูลข้อเท็จจริงเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลต่อการนำไปถ่ายทอดให้การเรียนรู้ต่อ ๆ ไป ในลักษณะ เช่นนี้ และเป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่เน้นแต่ความรู้ความจำไม่จบสิ้น ขณะเดียวกันความรู้ในวิชาชีพครูทุก ๆ ด้าน รวมทั้งหลักการสอน ก็จะมีนำมาใช้ประกอบการเลือกและตัดสินใจ เพื่อจัดให้เป็นรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ของผู้เรียน มีแนวคิดของนักวิชาการที่สอดคล้องของ Yeager, E. A. (2000) และ Shulman, L. S. (1987) มีความเห็นที่ว่า การที่ครูมีความรู้ในทฤษฎีการสอน จะเป็นหลักสำคัญที่นำไปสู่ การปฏิบัติการสอนที่ดีได้ และผู้สอนจะต้องสามารถจัดวางกระบวนการที่ผสมผสานเนื้อหาวิชา และวิธีสอนเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้สอนด้านการวิจัยทางการศึกษา หรือด้านสังคมศึกษา อาจควรเพิ่มเติมให้นักศึกษานักศึกษา หรือนักวิจัยทางการศึกษามีการใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพทางการวิจัย หรือสามารถสร้างสรรค์งานวิจัยในรูปแบบที่หลากหลายได้

1.2 ผลการวิจัยในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้วิจัยที่เน้นการศึกษาด้านสังคมศึกษาส่วนใหญ่ ยังขาดการกล่าวถึง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอดทางสังคมศึกษาในการอภิปรายงานทางสังคมศึกษา ที่มีเป้าหมายในการเสริมสร้างคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยพบว่า การทำวิจัยในครั้งนี้เน้นไปที่การศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาเท่านั้น ดังนั้นในอนาคตอาจมีการพิจารณาการทำวิจัยที่เน้นไปที่การวิจัยเชิงปริมาณ หรือการวิจัยแบบผสมผสานวิธีด้วย

2.2 การวิจัยในอนาคตด้วยวิธีการศึกษาแบบการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอาจเน้นไปที่การศึกษางานวิจัยที่เป็นรูปเล่มวิจัย บทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ที่เน้นไปยังการสังเคราะห์เชิงเนื้อหาทางสังคมศึกษาเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2558). การวิจัยทางมานุษยวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2550). เส้นทางวิชาชีพของครูผู้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ: การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2561ก). การวิจัยทางสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2561ข). การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). การวิเคราะห์อภิมาน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาคยา ปิลันธนาพันธ์. (2564). สังคมศึกษา: ยุคมาตรฐานกำกับ. กรุงเทพฯ: โรจนพันธ์ตั้ง.
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2555). วิทยาการสิ่งแวดล้อม. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรณิส สุดโต, สิริวัฒน์ ศรีเครือตง, และวิชุดา ฐิติโชติรัตน. (2563). การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเกี่ยวกับการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยา. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 6(1): 19 - 35.
- เยวภา ประคองศิลป์. (ม.ป.ป.). ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคม : แนวทางการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในปัจจุบันและอนาคต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2549). ความจำเป็นของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน. ในเอกสารประกอบการเสวนาวิชาการทางการศึกษา เรื่องจำเป็นจริงหรือกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน. (มปท). ถ่ายเอกสาร.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2552). การสังเคราะห์งานวิจัยและการประเมินเชิงผสมผสานวิธี. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 22(3): 269 - 288.
- _____. (2556). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565. (2565, 9 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 212 ง. หน้า 21 - 34.
- วิภาพรณ พินลา. (2558). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ. 15(2): 7 - 16.

- เศวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ, ลัดดา ศิลาน้อย, และประภฤติยา ทักษิโณ. (2554). การสังเคราะห์งานวิจัยการจัดการเรียนการสอน
สังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างพุทธศักราช 2542 -
2553 ด้วยเรื่องการวิเคราะห์ห่อถักและการวิเคราะห์เนื้อหา. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา**
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 5(1): 124 - 136.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2531). **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ**. กรุงเทพฯ: ฟีนิกซ์พับลิชชิ่ง.
- Becker, G. S. (1991). **A Treatise on the Family**. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Campbell, R., Pound, P., Pope, C., Britten, N., Pill, R., Morgan, M., & Donovan, J. (2003). Evaluating meta-
ethnography: a synthesis of qualitative research on lay experiences of diabetes and diabetes care. **Social Science & Medicine**. 56(4): 671 - 684.
- Hess, E. K. (2000). **Identification of the Facilitators of and the Barriers to the Collaboration Process in
PDSs: A Meta-ethnography 1990 – 1998**. (Dissertation). The George Washington University.
- Kochhar, S. K. (1984). **The Teaching of social studies**. New Delhi: Sterling Publishers Private.
- Moustakas, C. (1990). **Heuristic research: Design, methodology, and applications**. London: SAGE
Publications.
- Noblit, G. W., & Hare, R. D. (1988). **Meta-Ethnography: Synthesizing Qualitative Studies**. Newbury Park:
SAGE Publications.
- Patton, M. Q. (1990). **Qualitative evaluation and research methods**. (2nd ed.). Newbury Park: SAGE
Publications.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. **Harvard Educational
Review**. 57(1): 1 - 22.
- Urquhart, C. (2013). **Grounded theory for qualitative research: A practical guide**. Thousand Oaks,
California: Sage.
- Yeager, E. A. (2000). Thoughts on wise practice in the teaching of social studies. **Social Education**. 64(6):
352 - 353.